17. svibnja 2002. godine je na ovim stranicama, pored ostalih informacija, uvedena posebna rubrika kojom želimo ispitati mišljenje javnosti (naših posjetilaca) glede relevantnih pitanja i putem odgovora uputiti jasne signale onima na koje se odnose postavljeno pitanje. Kako smo zemlja koja se formira (ovim nije rečeno u kojem pravcu) to su mišljenja o pojedincima i političkim strankama dio sintetičkog odgovora na pitanja koja traže odgovore u svezi potrebnih vektorskih promjena gledano očima ispitanika.

Drugi dio ankete precizira najvažnije probleme i ograničenja hrvatske privrede i njihovi odgovori su također znakoviti kada je riječ što se i kako čini, te kako građani gledaju na ponašanje vlasti glede postavljenih pitanja.

Anketa nije reprezentativna u smislu slučajnog uzorka. Radi se o ciljanom uzorku. Kako su ove stranice u prvom redu namjenjene poslovnim ljudima i profesionalnim ekonomistima - ali i «glas naroda» usmjeren političarima - to su i anketirani iz tih sredina. Ovo je, po mom mišljenju dobro jer pokazuje što struka i politika misle o postavljenim pitanjima, odnosno koja rješenja smatraju primjerenima. Slučajni uzorak bi dao vjerojatno nešto drugačiju sliku - manje dramatičnu (možda mi se samo čini). Kako bi se mogao primjerenije obrazložiti rezultat bilo bi dobro da neka od tiskovina ista pitanja postavi svojim čitaocima. Tako bi dobili primjereniji uzorak i vjerojatno bi potvrdio osnovne navode ali vektorska određenja, vjerojatno, ne bi bila tako očita. U svakom bi slučaju komparativna analiza dala relevantnije nalaze.

Glasača je bilo manje od osmine posjetioca što pokazuje da čitaoci ovih stranica ne smatraju da postavljena pitanja i njihovi odgovori mogu imati značajnijeg udjela u orijentaciji vlasti. Kako je u svibnju i lipnju glasovala gotovo petina posjetilaca to je, temeljem, jasnih događanja, u politici, dodatno smanjen interes korisnika ovih stranica. Drugim rječima, gledano na drugačiji način, broj posjetioca koji su odgovorili na anketu polako ali sigurno se utapa u sivilu i apatiji. Ipak, potrebno je istaknuti da se broj korisnika ovih stranica povećava što znači da korisnici koji su glasovali to više ne čine jer smatraju da se odgovori uglavnom poklapaju sa njihovim mišljenjima. Broj odgovora veći je od 4.500 i daje mogućnost stanovitog zaključivanja. Kako se radi o ciljanom uzorku i mojim web stranicama to je interpretacija obojena autorovim pogledima. Zato molim čitaoca da bude kritičan.

Od ukupnog broja glasača 51% je glasovalo na političika pitanja, dok je preostalih 49% glasovalo na ekonomska pitanja. Podaci pokazuju da je došlo do promjene interesa anketiranih jer se je povećao broj glasača na ekonomska pitanja. Ovo ukazuje da anketirani smatraju, po meni ispravno, da je socijalni problem, a koji se dnevno povećava, determinirajući i da svekoliki odnosi u društvu ovise upravo o rješavanju socijalnih problema.

Krenimo sa komentarima po pojedinim pitanjima.

Kojeg od političara podržavate?

Raste broj odgovora koja nisu usmjerena bilo kojem od vladajuće trojke. Potrebno je uočiti da rezultati ankete pokazuje sve manju popularnost anketiranih političara kao proces. Ipak, nakon Tomčićevog uspješnog starta Mesić stoji bolje nego preostala dvojica zajedno. Kako gotovo

polovina anketiranih nije opredljeenja možemo reći da da vodeći političari nemaju podršku naroda (sukladno signifikantnosti ove ankete). Ovo možemo identificirati kao ocjena politici vladajuće koalicije i da joj predsjednik Račan svojim određenjima bitno smanjuje podršku javnosti. U svakom slučaju niti jedan od političara nije «prošao» jer navedene postotke valja uzeti s rezervom, budući je velik broj, kao što rekosmo, neopredjeljenih. Bilo bi interesantno vidjeti da li se radi o «propuštanju» još kojeg političara ili, drugim riječima postavlja se pitanje: da li je listu političara trebalo povečati?

Kojeg od političara ne podržavate?

Navedeno pitanje je u izravnoj vezi s prethodnim i stoga ga je moguće komentirati na istim temeljima. Ipak, za uočiti je da je daleko najveći broj glasova pripao Račanu čime se potvrđuje naša konstatacija iz prethodnog pitanja. Pridodaju li se ovom broju neopredjeljeni tada rast nepopularnosti Mesića i Tomčića pokazuje da njihov položaj ipak determinira njihov značaj i tako se promatra njihovo javno djelovanje. U svakom slučaju Račan je dominantna ličnost koju javnost prepoznaje dajući mu negativnu ocjenu što je negativna ocjena i njegovoj cjelokupnoj poltici.

Koja od parlamentarnih stranaka dosljedno provodi svoj program?

Odgovori na postavljeno pitanje iznenađuju samo na prvi pogled. Naime, iz ankete je vidljivo da političari - Tomčić, Račan - zapravo nemaju podršku što znači da i stranke kojima oni pripadaju dijele sudbinu svojih lidera. Interesantno je istaknuti «nacionalno» opredjeljenje birača. Iz pokazatelja je vidljivo da HSP i IDS dominiraju kao stranke iako ni ti jedna od njih nema značajniji ponder. Posebno je za istaći velik broj odgovora u kategoriji «ostalo» koji pokazuju da programi stranaka nisu transparentni, da ih one, uglavnom, same ignoriraju te da im je odnos programa i politike koja se provodi u diskoraku sa državanim interesima jer se sve donosi po kriteriju kratkoročne učinkovitosti.

Koja od parlamentarnih stranaka nije dosljedna u provedbi svog programa?

Četvrto pitanje i odgovori pokazuju pravo stanje stvari: prko polovine glasova dobio je SDP što pokazuje nezadovoljstvo i diskorak između programa i politike koju vodi ova stranka (učinak neoliberalizma). Ipak, valja ukazati na povećanje nezadovoljstva i prema drugim strankama koje postaju sve neuvjerljivije čime se umanjuje «krivnja» SDP-a. Ipak, ostale stranke su minorne čak kada je riječ o članicama Koalicije. Valja za istaknuti manji broj neopredjeljenih. Ostaje komentar temeljem prethodno iznesenih stavova kada smo rekli da se politika uvozi a hrvatskim političarima ostaje da uvezenu politiku provedu. Odnos rada i kapitala u ovoj je zemlji rješen u korist kapitala kao što će se vidjeti iz daljnje analize.

Treba li Hrvatskoj nacionalna komercijalna banka?

Što se dogodilo u bankarskom sistemu uglavnom je poznato. O tome sam pisao više puta. Moje zalaganje za nacionalnu komercijalnu banku bilo je podržavano od nevlasti ali vladajući to nisu htjeli čuti. Istina je poznata. Prethodna vlast je sve učinila da se destruira bankarski sistem. Niti danas Koalicija ne želi ispitati što se to dogodilo u bankarskom sistemu Hrvatske. Naprosto nije

za vjerovati da ne postoje «viši ciljevi» jer kako «preći» tek tako preko iznosa od jednog proračuna koliko je utrošeno na sanaciju bankarskog sistema. Glasači očito imaju slične poglede na ovaj problem pa neću dužiti. Daleko najveći broj ispitanika misli da je Hrvatskoj potrebna nacionalna komercijalna banka. Dovoljno jasno da se stranke za nove izbore pripreme i ugrade ove nalaze u svoje programe.

Kome prodati «Croatia osiguranje»?

Na ovo pitanje nije potrebno odgovarati niti ga komentirati. Nacioanlna financijska industrija bitan je dio procesa reprodukcije. Tako su rekli ispitanici svojim glasanjem. Pridoda li se tome analiza prethodnog pitanja stvari su sasvim jasne: najveći broj anketiranih želi vidjeti «Croatia osiguranje» u domaćim «rukama».

Što donosi privatizacija?

Ista priča. Gotovo svi anketirani smatraju da je privatizacija zapravo loša. Neopredjeljenih i onih koji misle pozitivno o provedenoj privatizaciji je isuviše malo da bi moglo biti sumnje o tome što misle građani glede privatizacije. Ipak valja istaći da je najveći broj ogovora na postavljeno pitanje usmjereno na «lošiju budućnost». Ovim je dana dijagnoza ali i prognoza učinaka što ih je učinila privatizacija nacionalnog bogatstva. Više nego zabrinjavajuće. Što dalje? Umjesto da se traže izlazi redizajniranjem politike - što znači novi pristup - problemi privatizacije postaju dio političke arene kako bi se zauzela bolja startna mjesta za predstojeću izbornu utrku. Ništa nije važno. Vlast je jedino važna.

Perspektiva mene/moje djece/unučadi je:

Perspektiva nam je loša. Tako je reklo preko 90% anketiranih. Ovo je zapravo sintetički odgovor na cjelokupnu anketu. Dogođeno se neće ispraviti. Postavlja se pitanje koliko bi to koštalo? Zar ćemo opet otkupljivati jednom poklonjeno! Nitko ne želi mjenjati politiku i pokrenuti novu ekonomsku i razvojnu politiku. Socijalni problemi se gomilaju bez šanse da se rješavaju. Sve je puno apatije i birači će opet izostati kada se budu trebali izjašnjavati kome povjeriti povjerenje. Mali postotak glasača postaje bitan čimbenik i zato stranke s velikim članstvom pobjeđuju a ne programi. Uglavnom sve je to pokazala i ova anketa.

Zaključak. Anketa je pokazala da i čitaoce ovih stranica sve manje zanimaju političari i politika nego krucijalna ekonomska pitanja. Stiče se utisak da je građanima Hrvatske jasno da ne postoji politički dogovor kuda usmjeriti hrvatski brod. (Tek je potom moguće jasnije precizirati strategije, taktike i operativne politike.) Ipak dominacija nacionalnih stranaka pokazuje da se zbog utjecaja međunarodnih institucija građani okreću nacioanlnim programima jer im «vanjska pomoć» nije donijela ništa dobrog; bar za sada.

Što se tiče perspektive i bolje budućnosti toga u ovoj anketi definitivno nema. Rasprodaja banaka, obiteljskog srebra i namjeravana prodaja «Croatia osiguranja» pokazuju realna kretanja. Ove podatke nije moguće ublažiti niti dramatizirati nikakvim oratorskim sposobnostima. Oni su činjenica kao što je činjenica da nitko u ovoj zemlji o tim problemima ne

progovara. To što nas ponekad drugi hvale to ne znači da radimo dobro. Prije bih tvrdio suprotno. Prihvaćeni neoliberalizam nigdje u svijetu nije dao rezultata. Zemlje koje su ga provodile povećale su izdatke na zaštitu (sudstvo, policija .....) te i takve politike. Britanija, Novi Zeland, Meksiko samo su najpoznaitiji primjeri «uspjeha» neoliberalizma. Oni koji nisu slušali MMF, WB polučili su boljitak za svoje građane. Pogledajte Sloveniju što je učinila jer nije tražila hvalu već je radila na svom programu i rezultati nisu izostali. Preuzme li «Triglav», a prema ponudi bi trebao, «Croatia osiguranje» tada će se i simbolički stvari postaviti sukladno naporima ovih dviju zemalja koje su u tržišno gospodastvo krenule iz istog privrednog sistema.

Guste Santini i suradnici